

N:o 68.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående fortsatta åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan; gifven Stockholms slott den 2 mars 1900.

I underdånig skrifvelse den 8 december 1899 gjorde domänstyrelsen framställning om anvisande af medel för betäckande af ej mindre uppkommen brist till belopp af omkring 22,500 kronor å dittills beviljade anslag för åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan, än äfven de utgifter till belopp af omkring 5,500 kronor, som under innevarande års början erfordrades för ledandet af afverkningar m. m. inom de af insekten starkare angripna områden. I sammanhang dermed förklarade styrelsen, att styrelsen då icke vore i tillfälle att framlägga något definitivt förslag till de åtgärder för insektens fortsatta bekämpande, som under innevarande år i öfrigt borde vidtagas, enär dels utredning om dylika åtgärders omfattning ej ännu blifvit i allt afslutad, dels ock ovisshet rådde om de enskilde skogsegarnes önskan och villighet att med någon uppoffring å deras sida för åtgärdernas genomförande begagna sig af den hjälp, som från statens sida möjligen komme att lemnas.

Sedan Kongl. Maj:t med anledning af domänstyrelsens berörda framställning dels genom nådigt bref den 15 december 1899 anbefalt statskontoret att för ofvan omförmälda ändamål till domänstyrelsen utbetala ett belopp af 28,000 kronor, dels ock i nådig proposition af samma dag föreslagit Riksdagen att medgifva, att såväl detta som ock ett genom nådigt bref den 26 maj sistnämnda år för samma ändamål anvisadt belopp, tillsammans högst 53,000 kronor, finge godtgöras af skogsmedel, har domänstyrelsen i underdånig skrifvelse den 12 nästlidne februari — jemte meddelande att numera från vederbörande skogs-

tjenstemän till styrelsen inkommit af kartor åtföljda redogörelser öfver de undersökningar, som efter insektens senaste svärmning verkstälts för utrönande af de nu med nunneägg infekterade områdenas utsträckning — framlagt hufvuddragen af undersökningarnes resultat.

Styrelsen har då till en början erinrat, att, enär såsom i styrelsens och landtbruksstyrelsens underdåniga skrifvelse den 14 december 1898 redan framhållits, nunnans härjningar tagit en sådan utsträckning och visat sig pågå med en så stark intensitet, som här i landet varit fallet, föga förhoppning funnes att äfven med de mest kraftiga åtgärder kunna på en gång stäcka insektens framfart och bringa härjningen att omedelbart upphöra, men att genom anlåtande af lämpliga medel åtminstone insektens massökning i alltjemt stegrad progression skulle kunna förekommas och dermed äfven faran för insektens spridning till andra trakter minskas, allt i afvaktan att genom naturens egna åtgöranden härjningen komme att upphöra.

Beträffande det stora härjningsområde, som år 1899 varit under behandling, hvilket område omfattade skog hufvudsakligen tillhörande egendomarne Virå, Stafsjö, Danbyholm och Ålberga, förra militiebostället Ålberga samt Jönåkers och Oppunda häradsallmänningar i Södermanlands län äfvensom delar af Lösings och Östkinds häradsallmänningar i Östergötlands län, framginge af senaste undersökningen, att skogen å dessa trakter numera vore

å	652,53	hektar	helt och hållet förstörd,
„	630,51	„	till hälften förstörd,
„	1,731,87	„	belagd med öfver 1,500 ägg per stam,
„	702,61	„	„ „ 500—1,500 „ „ „
„	1,964,89	„	„ „ under 500 „ „ „

summa 5,682,41 hektar.

Dervid vore dock att märka, att en väsentlig del af de redan år 1898 förstörda, i ofvanstående siffror inbegripna trakterna numera vore afverkad åtminstone hvad granträden beträffade.

1898 års äggundersökning hade i fråga om skogen haft att uppvisa följande motsvarande siffror:

å	325,47	hektar	helt och hållet förstörd,
„	479,16	„	till hälften förstörd,
„	1,989,05	„	belagd med öfver 1,500 ägg per stam,
„	1,701,78	„	„ „ 500—1,500 „ „ „
„	4,414,13	„	„ „ under 500 „ „ „

summa 8,909,59 hektar.

Den betydliga ökningen af ytvidd med helt och hållet eller till hälften förstörd skog, som framginge vid jemförelse af dessa uppgifter, förklarades deraf, att sådana trakter, som redan år 1898 blifvit starkt angripna och i synnerligt hög grad belagda med ägg, i allmänhet ej underkastats någon skyddsåtgärd, enär man ansett, att skogen der ej kunde räddas — ett antagande, som erfarenheten från gjorda försök äfven bekräftat. Deremot vore minskning i ytvidder med beläggning af 1,500 ägg och derunder för stam påfallande, och härjningsområdet i dess helhet hade minskats med mer än en tredjedel.

Frågan huruvida detta, enligt domänstyrelsens förmenande, öfver förväntan gynnsamma resultat kunde åtminstone väsentligen tillskrifvas de verkställda åtgärderna, hufvudsakligen bestående i skogens gallring och trädens förseende med ringar af larvlim vid brösthöjd, har styrelsen besvarat med att såsom sin öfvertygelse uttala, att verkningarne af 1899 års arbeten motsvarat rimliga förväntningar och att det kunnat befaras, att, derest några åtgärder icke vidtagits, det infekterade området väsentligen förstörats i stället för att, såsom nu skett, blifva betydligt förminskadt.

Till stöd för detta uttalande har styrelsen åberopat, att af de utlåtanden, som afgifvits af professorn Chr. Aurivillius, notarien hos styrelsen J. H. Wermelin och extra jägmästaren C. G. Ramstedt, hvilka på styrelsens föranstaltande verkställt undersökningar angående insektens framträdande och härjningar i landet m. m., och de uppgifter, som erhållits från de med skyddsåtgärdernas praktiska utförande betrodde skogstjenstemännen, framginge, att tallen endast obetydligt skadats, vare sig den limmats eller icke; att limsträngar å marken till skydd för ungskog visat sig obehöfliga; att rörande granskog den redan förut hysta åsigten, att trädens limning i synnerligen starkt infekterade bestånd ej gjorde nytta, hvarföre dylika bestånd borde skyndsammast afverkas, blifvit af erfarenheten från gjorda försök till fullo bekräftad; att deremot mindre starkt infekterad granskog efter limning blifvit oväntadt svagt angripen, och att, då larverna hade benägenhet att släppa sig ned från trädkronorna och sålunda, af limningarne hindrade att återvända till barren, till stor del omkommit, limningen verksamt bidragit såväl till beståndens skyddande som ock till minskning af äggläggande fjärilar. Visserligen hade lektorn vid skogsinstitutet A. Nilsson, hvilken efter uppdrag af styrelsen jemväl besökt härjningsområdet, betvivlat uppgiften, att nunnelarverna hade benägenhet att släppa sig ned från träden, och dermed äfven limningens nytta, men, då denna benägenhet hos larven bekräftats ej blott genom iakttagelser

af öfriga vetenskapsmän och tjänstemän, hvilka besökt härjningsområdet, utan äfven genom af professor Aurivillius anordnade systematiska undersökningar på enstaka trädgrupper, syntes skäl ej finnas för den af Nilsson uttalade åsigt. Obestriddigt vore, att å de infekterade områdena ett ofantligt antal larver förgåtts nedanför limningarne.

Vidare meddelar styrelsen, att parasitflugor, hvilkas larver lifnära sig af nunnans larver och puppor, uppträdt i temligen stor myckenhet och att mot larvperiodens slut, dock först sedan de flesta nunnelarver förpuppat sig, vid Virå närmast hufvudhärden visat sig den för insekten i dess larvstadium synnerligen farliga så kallade toppsjukan.

Häraf ansåge styrelsen kunna slutas, att härjningen inom detta område antagligen nått sin höjdpunkt och i det stora hela vore i tillbakagående.

Då emellertid under nästlidet års sensommar särskildt å en del trakter funnits fjärilar i stora massor och dessa åtminstone mot områdets yttre delar icke visat tecken till degeneration, hvilket allt tydde på, att parasiter och sjukdom ännu icke fått öfvertaget, hölle styrelsen före, att det icke vore med klok omtänksamhet förenligt att redan nu lita endast på verkningarna af dessa parasiter och sjukdomar samt fördenskull underlåta att vidtaga ytterligare åtgärder för insektens utrotande. Härigenom skulle man äfventyra en ny utbredning af insekten och sätta på spel frukterna af förra årets ansträngningar. De åtgärder, som borde vidtagas, vore för öfrigt ej särdeles omfattande, utan skulle hufvudsakligen bestå i förnyadt anbringande af larvlim på derför redan preparerade träd inom ett betydligt mindre område än nästlidet år. Styrelsen ansåge derföre, i öfverensstämmelse med hvad Aurivillius, Wermelin och Ramstedt i sitt utlåtande framhållit, det icke böra underlåtas att fortsätta med åtgärder för insektens bekämpande.

I detta sammanhang har styrelsen meddelat, att å de skogar, öfver hvilkas hushållning styrelsen egde att bestämma, anordnats afverkning af sådan granskog, som befunnits i hög grad belagd med nunneägg. De delar af dessa skogar, å hvilka enligt styrelsens åsigt limning nu borde företagas, uppginge sammanlagdt till omkring 2,200 hektar, hvaraf endast omkring 450 hektar icke vore förut behandlade, under det att sistlidet år 6,444 hektar behandlats på ifrågavarande sätt.

Vidare funnes ett nyupptäckt härjningsställe å indragna boställena Åhlsta n:ris 1 och 2 i Nikolai socken på $2\frac{3}{4}$ mils afstånd från Virå bruk och 0,6 mil nordvest från Nyköping. Ehuru härjningen der varit ganska intensiv, i det att å mer än hälften af området skogen vore beröfvad hälften af sin barrbeklädnad, hade dock härjningen icke hunnit

utbreda sig öfver mer än 27,90 hektar; och då styrelsen här haft fria händer att anordna afverkning af all granskog inom området, vore antagligen någon vidare åtgärd å detta område ej erforderlig.

Betänkligare vore deremot förhållandet å ett tredje område, hufvudsakligen beläget på egendomarne Björksund och Måstena, omkring 4½ mil från Virå och 2½ mil öster från Nyköping. Skogen vore der

å	26,74	hektar	till	hälften	förstörd			
„	201,57	„	belagd	med	öfver 1,500	ägg	per	stam
„	101,46	„	„	„	500—1,500	„	„	„
„	277,09	„	„	„	under 500	„	„	„

summa 606,86 hektar.

Å denna hotande härd, hvilken tydligen icke vore ny, ehuru den förut ej varit känd för styrelsen, måste kraftiga åtgärder vidtagas, på det att härjningen icke måtte spridas. Enligt beräkning syntes limning efter föregående gallring här erfordras på omkring 300 hektar.

Utom på ofvan nämnda ställen hade insekten nunnan varit synlig äfven å andra trakter inom Södermanlands och angränsande län ända upp mot Dalelven, men dels hade äggläggningen i dessa trakter varit så ringa, att statens mellankomst ej syntes vara af nöden, och dels hade enskilda skogsegare, sedan de från statens förråd utan ersättning erhållit mindre kvantiteter larvlim, sjelfva efter anvisning vidtagit erforderliga åtgärder.

Slutligen hade insekten nunnan uppträdt härjande äfven å Trolle-Ljungby fideikommissegendom i Skåne, hvarest af en medelåldrig tallskog, innehållande omkring 66 hektar, omkring 20 hektar vore infekterade, delvis till den grad att träden vore afbarrade. Då emellertid extra jägmästaren C. G. Timberg, hvilken ledde förra årets arbeten för insektens bekämpande, vid besök å stället funnit tecken tyda på härjningens tillbakagång och lemnat vederbörande anvisning på erforderliga åtgärders vidtagande samt försett dem med larvlim, syntes statens vidare mellankomst i detta fall för närvarande icke vara behöflig.

Den ytvidd, som således enligt styrelsens förmenande under innevarande år borde behandlas genom styrelsens försorg, utgjorde omkring 2,500 hektar, deraf omkring 750 hektar med förut icke för limning beredd skog.

Uttryckliga medgifvanden från enskilda skogsegare att för åtgärdernas genomförande begagna den hjälp, som från statens sida kunde komma att lemnas, hade styrelsen visserligen ännu ej lyckats erhålla, men, då styrelsen hyste den förhoppningen, att, om medel af staten

beviljades, de enskilda skogsegarne ej skulle lägga hinder i vägen för åtgärdernas utförande, och då dessa åtgärder, för att kunna i möjligaste mån vara afslutade vid larvernas framkomst ur äggen, måste taga sin början med det första, funne sig styrelsen nu böra göra underdånig framställning om anvisande af medel till nunnans bekämpande under året utöfver det belopp af 5,500 kronor, som för ändamålet anvisats genom förenämnda nådiga bref den 15 december 1899.

I likhet med hvad som egt rum under sistnämnda år, ansåge styrelsen arbetets ledning böra anförtros åt en af styrelsen förordnad lämplig skogstjensteman med skyldighet för honom att ansvara för det helas gång i öfverensstämmelse med af styrelsen meddelade allmänna föreskrifter och mot ersättning af 300 kronor för månad jemte bidrag för en tjenstehäst med 66 kronor 66 öre för månad under en del af året. Derutöfver erfordrades med hänsyn till arbetets omfång på spridda orter minst en skogstjensteman med arfvode af 250 kronor för månad jemte bidrag till tjenstehäst med samma belopp som för förstnämnde tjensteman. För utbetalningar till arbetsfolk och för bokföringen måste antagligen, likasom förra året, särskild person anlitas; och, der så finnes nödigt, borde vetenskapsmän kunna af styrelsen förordnas att på stället göra undersökningar och lemna råd.

De kostnader för omförmälda ändamål, som enligt uppgjorda, på förra årets erfarenhet grundade beräkningar skulle erfordras under innevarande år, vore följande:

Arbetskostnader, materialier m. m.

Arbetskostnad för limning å omkring 2,500 hektar samt rödbleckning m. m. å omkring 750 hektar, inberäknadt aflöningar till förmän,	kr. 28,000: —	
Tillsyn öfver limmade bestånd	„ 3,000: —	
Larvlim jemte tullumgälder, lossning, frakt m. m.	„ 22,700: —	
Inventarier och redskap	„ 500: —	
Åggundersökning hösten 1900	„ 5,000: —	
Diverse	„ 1,500: —	kr. 60,700: —

Administrationn.

Arfvode till 1 biträdande jägmästare under 2½ månader efter 250 kronor för månad	kr. 625: —	
Transport	kr. 625: —	kr. 60,700: —

Transport kr.	625: —	kr. 60,700: —
Arfvode till 1 biträdande jägmästare under 9 $\frac{1}{2}$ månader efter 300 kronor för månad	„ 2,850: —	
Dito till 1 d:o under hela året efter 250 kronor för månad	„ 3,000: —	
Bidrag till 2 tjenstehästar under 8 $\frac{1}{2}$ månader efter 66 kronor 66 öre för månad	„ 1,133: —	
Kontorsbiträde	„ 700: —	
Reseersättningar m. m. för vetenskapliga undersökningar	„ 1,000: —	kr. 9,308: —

Oförutsedda utgifter.

Biträde å ännu ej kända härdar, fyllnad i tilläfventyrs för lågt beräknade utgifter m. m.	kr. 10,492: —
	<u>summa kronor 80,500: —</u>

Att till oförutsedda utgifter upptagits ett jemförelsevis så stort belopp hade sin förklaring deri, att i ett fall sådant som det förevarande det låge i sakens natur, att en del arbeten, hvilka vid arbetsplanens första uppgörande icke tagits i beräkning, kunde blifva af omständigheterna påkallade. Erfarenheten från förra året gäfve äfven talande bevis för att så kunde blifva händelsen.

Då, såsom förut nämnts, för ändamålet redan anvisats ett belopp af 5,500 kronor, skulle alltså enligt styrelsens förslag återstående kostnader för insekten nunnans bekämpande under innevarande år belöpa sig till 75,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit af domänstyrelsen anfördt vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att för vidtagande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med domänstyrelsens förslag af åtgärder till fortsatt bekämpande af insekten nunnans härjningar må af innevarande års skogsmedel få användas ett belopp af högst 75,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Hans Wachtmeister.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars
1900.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **LAGERHEIM**,
Statsråden: **WIKBLAD**,
ANERSTEDT,
herr **VON KRUSENSTJERNA**,
grefve **WACHTMEISTER**,
CLAËSON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN.

Departementschefen, statsrådet grefve Wachtmeister föredrog
härefter:

Domänstyrelsens underdåniga skrifvelse den 12 nästlidne februari, deri styrelsen — under erinran att, sedan styrelsen i underdånig skrifvelse den 8 december 1899 gjort framställning om anvisande af medel för betäckande af ej mindre uppkommen brist till belopp af omkring 22,500 kronor å dittills beviljade anslag för åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan, än äfven de utgifter till belopp af omkring 5,500 kronor, som under innevarande års början erfordrades för ledandet af afverkningar m. m. inom de af insekten starkare angripna områden, Kongl. Maj:t dels genom nådigt bref den 15 i sistnämnda månad anbefalt statskontoret att för ifrågavarande ändamål till styrelsen utbetala ett belopp af 28,000 kronor, dels ock i nådig propo-

sition af samma dag föreslagit Riksdagen att medgifva, att såväl detta som ock ett genom nådigt bref den 26 maj 1899 för samma ändamål anvisadt belopp, tillsammans högst 53,000 kronor, finge godtgöras af skogsmedel — anhållit, att för nunnans fortsatta bekämpande under innevarande år måtte beviljas ytterligare ett anslag af 75,000 kronor.

På grund af hvad utaf domänstyrelsen blifvit anfördt tillstyrkte statsrådet, att Kongl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva,

att för vidtagande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med domänstyrelsens förslag af åtgärder till fortsatt bekämpande af insekten nunnans härjningar finge af innevarande års skogsmedel användas ett belopp af högst 75,000 kronor.

Hvad statsrådet sålunda tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Waldemar Roos.